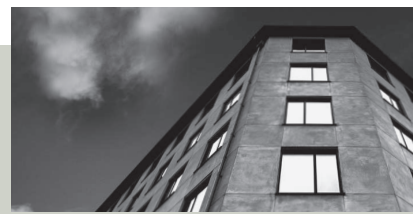

RIGSREVISIONEN

Rigsrevisionens notat om beretning om
**harmonisering af taksterne
i den kollektive trafik**

revision
revision

revision

August 2018

Opfølgning i sagen om harmonisering af taksterne i den kollektive trafik (beretning nr. 19/2014)

10. august 2018

RN 705/18

1. Rigsrevisionen følger i dette notat op på sagen om harmonisering af taksterne i den kollektive trafik, som blev indledt med en beretning i 2015. Vi har tidligere behandlet sagen i notat til Statsrevisorerne af 29. januar 2016.

KONKLUSION

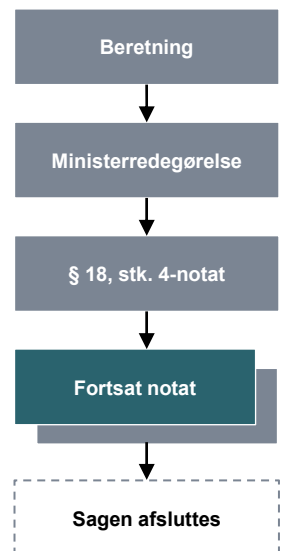
Siden Rigsrevisionen afgav beretningen om harmonisering af taksterne i den kollektive trafik, har trafiksselskaberne opnået enighed om og implementeret 2 reformer, der harmoniserer taksterne for henholdsvis Sjælland og Vestdanmark.

Rigsrevisionen finder initiativerne tilfredsstillende og vurderer, at sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionen baserer konklusionen på følgende:

- Trafiksselskaberne på Sjælland har implementeret et fælles takstsystem og ens rejseregler, der medfører ens priser på tog-, bus- og metrojser for hele Sjælland. De nye regler har haft virkning for kunderne siden den 15. januar 2017.
- Trafiksselskaberne vest for Storebælt har opnået enighed om og implementeret et fælles takstsystem og ens rejseregler, der gælder for hele Vestdanmark. De nye regler har haft virkning for kunderne siden den 18. marts 2018. Takstsystemet adskiller sig fra systemet på Sjælland ved, at der i Vestdanmark er forskellige priser på tog- og busrejser.
- I forhold til de resterende kundegrupper arbejder trafiksselskaberne på at harmonisere de særlige tilbud til pensionister på Sjælland med de nye takster, og Transport-, Bygnings- og Boligministeriet arbejder på at harmonisere den nuværende landsdækkende ungdomskortordning med de nye takster på henholdsvis Sjælland og i Vestdanmark.
- Transport-, bygnings- og boligministeren har med en lovændring i 2017 fået en konfliktløsningskompetence, der betyder, at ministeren fremover kan fastsætte taksterne, hvis der opstår uenighed mellem trafiksselskaberne om takstfastsættelsen.

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

I. Baggrund

2. Rigsrevisionen afgav i august 2015 en beretning om harmonisering af taksterne i den kollektive trafik. Beretningen handlede om trafiksselskabernes arbejde med at harmonisere priserne (taksterne) for billetter til den kollektive trafik og om, hvordan det daværende Transport- og Bygningsministerium (nu Transport-, Bygnings- og Boligministeriet) havde understøttet dette arbejde.

3. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, fandt de det utilfredsstillende, at taksterne i den kollektive trafik ikke var blevet harmoniseret på landsplan, sådan som Folketinget havde forudsat det i lovgivningen. Statsrevisorerne bemærkede, at trafiksselskaberne hverken var blevet enige om at skabe en landsdækkende enkeltbillet, at harmonisere taksterne regionalt eller at harmonisere trafiksselskabernes takster med togoperatørernes. Det gav utilfredse kunder, der oplevede, at priser, billetprodukter og rabatordninger var forskellige og uoverskuelige.

Det fremgik af beretningen, at trafiksselskaberne kun havde lille interesse i at afgive takstkompetence og harmonisere takster med andre selskaber. Transport- og Bygningsministeriets muligheder for at gribe ind, hvis selskaberne var uenige, var begrænsede. Selv om ministeriet havde forsøgt at understøtte arbejdet med at harmonisere taksterne, strandede harmoniseringen på manglende enighed.

4. På baggrund af beretningen og Statsrevisorernes bemærkninger har vi fulgt op på følgende punkter:

Et opfølgingspunkt afsluttes, når Statsrevisorerne på baggrund af indstilling fra Rigsrevisionen vurderer, at myndighedernes initiativer er tilfredsstillende.

Opfølgingspunkt	Status
1. Trafiksselskabernes arbejde med at harmonisere taksterne på Sjælland, herunder taksterne for de resterende kundegrupper og implementeringen af Takst Sjælland 2016.	Behandles i dette notat, jf. pkt. 8-11 og 16-18.
2. Trafiksselskabernes arbejde med at harmonisere taksterne vest for Storebælt.	Behandles i dette notat, jf. pkt. 12-15.
3. Transport-, Bygnings- og Boligministeriets initiativer i forhold til at sikre, at trafiksselskaberne lever op til lovgivningens intentioner om takstharmonisering, hvis trafiksselskaberne ikke kan blive enige.	Behandles i dette notat, jf. pkt. 19-21.

5. Vi redegør i dette notat for resultaterne af opfølgningen på de punkter, der ikke tidligere er afsluttet.

Hele sagen og dens dokumenter kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

II. Transport-, Bygnings- og Boligministeriets initiativer

6. Vi gennemgår i det følgende Transport-, Bygnings- og Boligministeriets initiativer i forhold til de udestående opfølgingspunkter.

7. Rigsrevisionen har siden afgivelsen af notat til Statsrevisorerne af 29. januar 2016 fulgt området gennem brevveksling, møde og indhentning af dokumentation.

Takstharmonisering på Sjælland

8. Det fremgik af beretningen, at trafiksselskaberne i 2014 opgav at blive enige om en landsdækkende takstharmonisering, og at det heller ikke var lykkedes for trafiksselskaberne at harmonisere taksterne for regionale rejser med kollektiv trafik. Konsekvensen var en kompliceret rabatstruktur, ulogiske priser med pludselige prishop og uens priser for sammenlignelige rejser med kollektiv trafik på Sjælland.

Trafiksselskaberne på Sjælland er Movia, DSB og Metroselskabet.

Det fremgik desuden af beretningen, at Movias takster var forskellige i de 3 takstområder på Sjælland, og at Movia, DSB og Metroselskabet havde forsøgt at harmonisere taksterne på Sjælland uden resultat.

9. Den daværende transport- og bygningsminister oplyste i sin redegørelse til beretningen i 2015, at Movia, DSB og Metroselskabet på baggrund af beretningen var blevet enige om en model for takstharmonisering på Sjælland (Takst Sjælland 2016), der skulle gøre taksterne væsentligt mere sammenhængende og logiske på Sjælland.

Den 15. januar 2017 trådte reformen Takst Sjælland 2016 i kraft. De overordnede resultater af reformen er følgende:

- De lokale takstområder blev afskaffet, så der nu kun gælder ét takstsystem og ens rejsereregler for hele Sjælland.
- Ens priser på tog-, bus- og metrorejser.
- Rejsekort er inden for standardbilletter altid billigst, medmindre man ofte rejser på samme strækning, hvorefter et pendlerkort kan betale sig.
- 97 % af alle rejser fik som følge af reformen prisfald, uændret pris eller prisstigninger på højst 2 kr.
- Reformen er provenuneutral for trafiksselskaberne.

10. Transport-, Bygnings- og Boligministeriet har oplyst, at forligskredsen bag forliget om bedre og billigere kollektiv trafik har indgået en aftale om en kompensationsmodel for pendlere. Kompensationsmodellen indebærer, at pendlere på Sjælland og øerne, der har fået en prisstigning på over 5 % som følge af takstreformen, fuldt ud kompenseres for denne prisstigning. Kompensationen gælder for perioden 2017-2020 og finansieres med 60 mio. kr. fra puljen til bedre og billigere kollektiv trafik. Ministeriet har hertil bemærket, at det resultat, som er opnået med takstreformen om en sammenhæng mellem rejsens længde og rejsens pris, bliver svækket med indførelsen af en sådan kompensationsmodel. Det skyldes, at de gamle takster de facto genindføres for de pendlere, der er omfattet af kompensationsmodellen. Ministeriet er, jf. finansloven for 2018, bundet til at indgå en konkret aftale med trafiksselskaberne om implementering af den kompensationsordning, som forligskredsen har besluttet.

Kompensationen for prisstigningen tager udgangspunkt i prisen før takstreformen og ydes alene til pendlere, der efter reformen rejser på rejsekort, Pendlerkort eller rejsekort Pendler Kombi. Ophører midlerne i det konkrete budgetår, da ophører ordningen også, hvorefter den genindføres pr. 1. januar i det efterfølgende budgetår, såfremt der er tilstrækkelig bevilling.

11. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at trafiksselskaberne på Sjælland har implementeret et fælles takstsystem, der harmoniserer taksterne og dermed skaber ens priser for sammenlignelige rejser med kollektiv trafik på Sjælland. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Takstharmonisering vest for Storebælt

12. Det fremgik af beretningen, at de jyske og fynske trafiksselskaber havde harmoniseret taksterne, så de blev ens i selskabernes egne takstområder, men at de ikke havde harmoniseret taksterne med togoperatørernes takster. Derfor var der også komplicerede og ulogiske takster og rabatsystemer vest for Storebælt.

Trafiksselskaberne vest for Storebælt er Arriva, DSB, Fynbus, Midttrafik, Nordjyllands Trafiksselskab og Sydtrafik.

13. Den daværende transport- og bygningsminister oplyste i sin redegørelse til beretningen i 2015, at arbejdet med at harmonisere taksterne i Vestdanmark var på et indledende stadium, men at selskaberne vurderede det realistisk at udvikle en ny og mere enkel takstmodel.

14. Den 18. marts 2018 trådte reformen Takst Vest i kraft. De overordnede resultater af reformen er følgende:

- De lokale takstområder blev afskaffet, og der gælder nu ét takstsystem og ens rejseregler for hele Vestdanmark.
- Priser på tog- og busrejser er opdelt. Dog er pendlerkort et fælles produkt, der kan bruges på begge typer rejser.
- Rejsekort er inden for standardbilletter altid billigst eller lig med prisen på enkeltbilletter, medmindre man ofte rejser på samme strækning, hvorefter et pendlerkort kan betale sig.
- 89 % af alle rejser fik som følge af reformen prisfald, uændret pris eller prisstigninger på højst 2 kr.

Reformen Takst Vest adskiller sig fra reformen Takst Sjælland ved, at der i Vestdanmark er forskellige priser på henholdsvis bus- og togrejser. Ved seneste ændring af lov om trafik-selskaber (lov nr. 1560 af 19. december 2017) blev der givet hjemmel til at differentiere mellem de 2 transportformer. Det fremgår således af loven, at trafikskaberne vest for Storebælt har takstkompetencen for rejser med bus, privatbane og letbane inden for trafikskabets område, og at jernbaneselskaberne har takstkompetencen for alle rejser, hvor der indgår tog.

15. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at trafikskaberne vest for Storebælt har opnået enighed om et fælles takstsystem og ens rejseregler, der gælder for hele Vestdanmark. Rigsrevisionen konstaterer, at der er givet hjemmel til forskellige priser mellem tog- og busrejser ved seneste ændring af lov om trafikskaber. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Taksterne for de resterende kundegrupper

16. I forbindelse med Rigsrevisionens opfølgning på beretningen i 2016 oplyste Transport-, Bygnings- og Boligministeriet, at ministeriet i 2016 ville indlede et arbejde med at tilpasse de særlige tilbud til de resterende kundegrupper, som er henholdsvis pensionister og unge.

17. I forhold til de særlige tilbud til pensionister på Sjælland har Transport-, Bygnings- og Boligministeriet i juni 2018 oplyst, at trafikskaberne på Sjælland nu har gennemført analyser af rejsemønstre og behov med henblik på at tilpasse de særlige tilbud for pensionister på Sjælland til de nye takster. Ministeriet har oplyst, at det er i proces, men at der ikke foreligger en endelig plan for, hvornår de nye takster kan træde i kraft.

I forhold til det særlige tilbud til unge har Transport-, Bygnings og Boligministeriet ligeledes i juni 2018 oplyst, at den nuværende landsdækkende ungdomskortordning er bundet op på de nu nedlagte lokale takstområder. Ungdomskortordningen er statsfinansieret og ligger ikke inden for trafikskaberens takstkompetence. Ministeriet har afventet udformningen af takst-reformerne for både Sjælland og Vestdanmark og er nu i gang med tilpasse ordningen til de nye takster. Ministeriet vil herefter præsentere forslaget for forligskredsen bag bedre og billigere kollektiv trafik. Under forudsætning af forligskredsens godkendelse vil den nye ungdomskortordning formentlig kunne træde i kraft i 2019.

18. Rigsrevisionen konstaterer, at trafikskaberne arbejder på at tilpasse de særlige tilbud til pensionister til de nye takster, og at Trafik-, Bygnings- og Boligministeriet arbejder på at tilpasse det særlige tilbud til unge i hele landet til de nye takster. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Pensionister på Sjælland har adgang til et særligt pensionistkort. Da trafikskaberne bag reformen af Takst Sjælland ikke havde tilstrækkelig viden til at fastlægge, hvordan et nyt, harmoniseret produkt til pensionister skulle udformes, indgik disse særlige takster ikke i selve reformen.

Ungdomskortordningen skal sikre, at elever på ungdomsuddannelser, studerende på videregående uddannelser og alle unge mellem 16 og 19 år får mulighed for at bruge den kollektive trafik ubegrænset i det lokale takstområde, hvor indehaveren af kortet bor. Derudover giver kortet adgang til rabatter på øvrige rejser.

Takstkompetence

19. Da Statsrevisorerne behandlede beretningen, konstaterede de, at den landsdækkende takstharmonisering reelt ikke var mulig, medmindre takstkompetencen blev ændret, så kommuner, regioner og togoperatører fik frataget det endelige ansvar for at fastsætte takster, eller at trafikskaberne seriøst bestræbte sig på at blive enige.

20. Den daværende transport- og bygningsminister oplyste i sin redegørelse til beretningen i 2015, at han var af den opfattelse, at takstkompetencen som udgangspunkt fortsat burde være placeret hos trafikskaberne, men at der samtidig skulle strammes op på de mekanismer, der træder i kraft, hvis parterne ikke kan blive enige.

21. Det lykkedes trafikskaberne at enes om 2 takstreformer, der begge er stadfæstet ved ændringen af lov om trafikskaber i 2017. Takstkompetencen ligger fortsat hos trafikskaberne, men seneste lovændring gav transport-, bygnings- og boligministeren en konfliktløsningskompetence, der betyder, at ministeren fremover kan fastsætte taksterne ved uenighed om takstfastsættelsen. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Lone Strøm